

EUROOPA HARIDUSRUM 2025

Euroopa haridusruumi algatus peaks aitama Euroopa Liidu liikmesriikidel teha koostööd, et luua vastupidavamad ning kaasavamad haridus- ja koolitussüsteemid.

Miks meil on vaja Euroopa haridusruumi luua?

Haridus on eneseteostuse, töölase konkurentsivõime ning kodanikuaktiivsuse ja -vastutuse alus. Haridus on elutähtis ka Euroopa ühiskondade ja majanduste elujõulisuse tagamiseks. Nii nagu on sätestatud Euroopa sotsiaaldõiguste sambas, on juurdepääs kvaliteetsele ning kaasavale haridusele, koolitusele ja elukestvatele õppele kõigi kodanike õigus.

COVID-19 pandeemia on eriti selgelt esile toonud, kui oluline on vältida õppimise ning oskuste arendamise struktuursete takistuste mõju inimeste tööväljavaadetele ja ühiskonnaelus osalemisele.

Euroopa haridusruum toimib käsikäes Euroopa oskuste tegevuskavaga ja Euroopa teadusruumi algatusega, et rakendada teadmisi ning muuta need Euroopa majanduse elavdamise ja jõukuse alustalaks.

Koostöö sihtvaldkonnad

Euroopa Komisjon ja Euroopa Liidu (EL) liikmesriigid töötavad selle nimel, et tekiks ühine visioon Euroopa haridusruumist, ning nad keskenduvad oma jõupingutustes järgmistele teemadele:

- hariduse ja koolituse kvaliteedi ja võrdsete võimaluste parandamine
- õpetajad, koolitajad ja koolijuhid
- digiõpe
- keskkonnahoidlik haridus
- Euroopa haridusruumi koht maailmas

6

EL plaanib tegevust järgmistes haridusvaldkondades:

- alusharidus ja lapsehoid
- üldharidus
- kõrgharidus
- täiskasvanuõpe
- kutseõpe

Algatused Euroopa haridusruumi suunas

Idee luua Euroopa haridusruum sai esmakordselt Euroopa juhtide toetuse 2017. aastal Rootsisis toimunud Göteborgi sotsiaaltippkohtumisel. Esimesed meetmepaketid võeti vastu 2018. ja 2019. aastal.

Tänu aastakümnete pikkusele tihedale koostööle on juba tehtud märkimisväärseid edusamme:

- peaaegu 95% lastest osaleb alates 4. eluaastast alushariduses
- üle 40% noortest täiskasvanutest omandab kõrgharidust

- peaaegu 90% noortest lahkub haridusasutusest keskharidusega või registreerub edasisele koolitusele
- 80% hiljuti programmi „Erasmus+“ läbinutest on tööle asunud vähem kui kolme kuu jooksul pärast lõpetamist
Sellised tulemused on märk suurtest edusammudest, kuid on vaja teha rohkem, seda eelkõige seoses järgmiste probleemidega:
- vähesed lugemis-, matemaatika- ja loodusteaduste oskused 15-aasta vanuste õpilaste segmendis
- täiskasvanute osalus elukestvas õppes

Täiendav informatsioon Euroopa haridusruumi edusammude jälgimise kohta

2020. aasta septembris esitas komisjon oma teatise uendatud visiooni Euroopa haridusruumist ja konkreetseid meetmeid selle saavutamiseks.

Euroopa Liidu Nõukogu vastas 2021. aasta veebruari resolutsiooniga, milles käsitletakse strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal aastateks 2021–2030.

2022. aasta novembris avaldas komisjon eduaruande Euroopa haridusruumi loomisel tehtud edusammude kohta. Aruandes rõhutatakse seni tehtud tööd ja lahendamist vajavaid probleeme.

2023. aastal keskenduti Euroopa haridusruumi vahehindamise protsessile.

ELi institutsioonid, liikmesriigid ja asjaomased sidusrühmad arutasid praeguseid edusamme, eesseisvaid probleeme ja nende lahendamist.⁴

* * *

Allakirjutanu sai 24.04.2025 e-maili (sõnum saadeti: matti.raudjarv@ut.ee.), kus on tähelepanu väga olulisele probleemile juhitud – **mis saab pärast kõrgkooli?**⁵

Kõrghariduse juhtimine, akadeemiline töö ja kõrghariduse ümberkujundamine rahutul ajastul.

Kogu maailmas on ülikoolid kriisis, kuna kõrghariduse juhtimine, akadeemiline tööjõud ja stipendiumi tähendus on põhjalikult muutumas.

Ameerika Ühendriikides seatakse progressiivsed arusaamad kõrgharidusest

⁴ [<https://education.ec.europa.eu/et/about-eea/the-eea-explained>] 6.04.2025

⁵ Saatja: Social Science Space info@email.sagepub.com;

Sage Publishing, endise nimega SAGE Publications, on Ameerika sõltumatu akadeemiline kirjastusettevõtte, mille asutas 1965. aastal New Yorgis Sara Miller McCune ja mis asub nüüd Californias Thousand Oaksi Newbury Parki naabruses. Sage kontorid asuvad järgmistes suur- linnades/ pealinnades: Los Angeles, London, New Delhi, Singapur, Washington; Melbourne.

Sage'i kutsus kaastöid tegema teemal "Pärast ülikooli?", keskendudes kõrghariduse kriisile ja ümberkujundamisele nii riiklikus kui ka rahvusvahelises võrdlevas kontekstis. Kaastööd peaksid olema 700–1,000 sõna pikad, kokku tellitakse seitse kuni 10 postitust. Need peaksid olema kirjutatud kõnekeeles, et kõnetada nii paljude akadeemiliste distsipliinide lugejaid kui ka lugejaid väljaspool akadeemilisi ringkondi. Artiklite tähtjaks määrati 31. juuli 2025.

kahtluse alla ja võib-olla tühistatakse.

Ühendkuningriigis on aastakümneid kestnud kõrghariduse rahastamise vähendamine ja turustamine kulmineerunud finantskriisiga, millel on paljude ülikoolide jaoks eksistentsiaalsed tagajärjed.

Argentinas on paremäärusliku populistliku valitsuse katsetel vähendada avaliku hariduse rahastamist olnud potentsiaalselt püsivad tagajärjed ülikoolide põhitoimimisele.

Mujal on autoritaarsed valitsused töötanud tõhusalt, et veelgi piirata akadeemilist vabadust teaduskeskkonnas, kus see oli juba niigi ebakindel.

Samal ajal tõstatab tehnokapitalismi ja tehisintellekti tõus sügavaid küsimusi selle kohta, mida võiks tähendada kraadi omandamine või stipendiumiga tegelemine, võib-olla kõige pakilisemalt humanitaar- ja sotsiaalteadustes.

Kokkuvõtlikult ⁶

Euroopa Komisjon pakkus ideid Euroopa Liidu (EL) juhtidele 2017. aasta novembris Göteborgis toimunud sotsiaalteemalisel tippkohtumisel, et ärgitada arutelu hariduse ja kultuuri tuleviku üle. Euroopa tuleviku üle peetava arutelu osana esitas komisjon oma tulevikuvisiooni **Euroopa haridusruumi kohta 2025. aastaks**, tuginedes sellistele algatustele nagu:

- uus Euroopa oskuste tegevuskava;
- Euroopa noortesse investeerimine;
- hariduse täiustamine ja moderniseerimine;
- koolide arendamine ja õpetamise täiustamine, et anda noortele edasiseks eluks hea stardipositsioon ning
- ELi uus kõrghariduse tegevuskava.

Kõigi ELi liikmesriikide huvides on kasutada ära hariduse ja kultuuri täielik potentsiaal töökohtade loomiseks, sotsiaalse õigluse, kodanikuaktiivsuse ja majanduskasvu edendamiseks, mis võimaldab kogeda Euroopa identiteeti kogu selle mitmekesisuses. Komisjon nõuab ambitsioonikat hariduse ja kultuuri Euroopa tegevuskava, et lahendada

- ELi ees seisvaid ülesandeid, nagu:
- digiteerimine;
- ebavõrdsuse suurendamine;
- vananev tööjõud;
- vajadus täiendada;
- oskused ja pädevused ning
- kriitiline mõtlemine ja meediapädevus, eelkõige „võltsuudiste“, populismi ja ksenofoobia vastu võitlemine.

Selles tehakse ettepanek, et liikmesriigid tegutseksid ühiselt **Euroopa haridusruu-**

⁶ Euroopa haridusruum aastaks 2025. [<https://eur-lex.europa.eu/ET/legal-content/summary/a-european-education-area-by-2025.html>] 13.09.2025

mi loomise suunas, mis põhineb usaldusel, vastastikusel tunnustusel, koostööl ja parima tava vahetamisel, liikuvusel ja majanduskasvul.

Euroopa haridusruumil on kolm peamist suunda:

- piiriülese **liikuvuse** hoogustamine;
- investeerimine **inimestesse** ja nende **haridusse**;
- inimeste **Euroopa identiteedi** tugevdamine ja **kultuuripärandi tundmise** parandamine.

Olulised põhimõtted, kavandatud sammud Euroopa haridusruumi suunas on järgmised:

- **muuta liikuvus kõikidele kättesaadavaks**: osalemise suurendamine programmis „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuses ning **EL üliõpilaspileti** loomine, et võimaldada kasutajasõbralikul viisil akadeemilised tulemused säilitada;
- algatada **uus kord**, mis võtab arvesse Bologna protsessi, et valmistada ette kõrg- ja keskharidusdiplomite **vastastikune tunnustamine**;
- **suurem koostöö õppekavade väljatöötamisel**: haridussüsteemide tagamine, et jagada tänapäeva maailmas olulisi teadmisi ja oskusi;
- **parandada keeleõpet**: eesmärk on tagada, et 2025. aastaks oskaksid kõik keskhariduse omandanud noored eurooplased lisaks oma emakeelele veel kahte keelt heal tasemel;
- **edendada elukestvat õpet**: tõsta elukestvas õppes osalevate inimeste osakaalu 25 %-ni 2025. aastaks;
- **süvalaiendada innovatsiooni ja digioskusi hariduses**: uuendusliku ja arvutiõppe edendamine ning **uue digiõppe tegevuskava** väljatöötamine;
- **toetada õpetajaid**: võimaldada õpetajate enamusel osaleda programmis „Erasmus+“ ning eTwinningu platvormis ning pakkuda strateegilisi suuniseid nende ametialaseks arenguks;
- **luua võrgustik**, et võimaldada maailmatasemel Euroopa ülikoolidel teha piiriülest koostööd ning luua **Euroopa ja riikidevahelise valitsemise kool**;
- **investeerida haridusse**: kasutada Euroopa poolaastat, et toetada struktuurireforme hariduspoliitika parandamiseks ELi rahastamisvahendite kaudu, ning seada haridusse tehtavate investeeringute eesmärgiks **5 % SKPst**;
- **säilitada kultuuripärandit ja edendada nii Euroopa identiteeti kui ka kultuuri**: töötada välja **uue Euroopa kultuurivaldkonna tegevuskava**, kasutades Euroopa kultuuripärandasta 2028 võimalusi, ning valmistada ette **Euroopa Liidu Nõukogu soovitusel**, mis käsitlevad ühiseid väärtusi, kaasavat haridust ja õpetamise Euroopa mõõdet;
- **tugevdada Euronews Euroopa mõõdet**, et luua uudiste kanal, mis pakub üleeuroopalise ulatusega sõltumatut ja kvaliteetset teavet. Seega on osa kavandatud ilmselt saavutatud ning osa lähiajal saavutatavad.

Aprill – september 2025; Tallinnas, Pirit-Kose kodukontoris-villas
Lugupidamisega, koostanud: Matti Raudjärv (peatöötaja)